

ОСТАП ГРИЦАЙ І ОЛЕКСАНДР КУПРІН: ОРІЄНТАЛЬНИЙ ДИСКУРС У МАЛІЙ ПРОЗІ МІЖВОЄННОГО ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ

У статті досліджується мала проза української та російської літератури періоду еміграції міжвоєнного двадцятиліття на прикладі творчості О. Грицяя і О. Купріна. Теори орієнтальної тематики, написані ними в оригінальній формі, містять філософські думки загальнолюдського значення. Наголошується на спорідненості легенд і новел письменників, що виявляються в тематичній єдності: свобода, влада, мета, виховання, кохання; спільних мотивах, символах, проблематиці. Завдяки порівняльному аналізу творів Купріна і Грицяя орієнтальної тематики з'ясовано, що письменники зробили важливий внесок у культурно-мистецький простір світової літератури.

Ключові слова: мала проза; новела; легенда; орієнталізм; символіка; мотив; проблематика.

Постановка проблеми. Внаслідок історичних і політичних причин українська та російська літератури періоду еміграції міжвоєнного двадцятиліття розвивалися по-різному. Однак спільність національно-культурних вікових традицій мала великий вплив на тематичну складову у творчості багатьох письменників України й Росії. В. Будний вважає, що порівняльне дослідження тематики неможливе без урахування інших структурних рівнів літературної структури: стильового, наративного, жанрового. До того ж зіставний підхід, на його думку, «...мусить взаємодіяти з порівняльно-історичним, бо під час вивчення, скажімо, традиційних сюжетів та образів неможливо обмежитися тематичними паралелями і контрастами, уникнувши питання про їх генезу і впливи, традиції і рецепцію, структурні трансформації і функції в новому літературному докльлі» [1, с. 134].

Починаючи з періоду перебудови, науковці активно вивчають емігрантську творчість письменників. Звернемося до орієнтального дискурсу в малій художній прозі Остапа Грицяя (1881–1954) й Олександра Купріна (1870–1938) періоду міжвоєнного двадцятиліття.

Увага до Сходу в творчості Купріна і Грицяя пояснюється насамперед об'єктивними закономірностями літературного процесу в контексті філософських пошуків епохи. Обом письменникам притаманні спільні літературні уподобання. Серед великої кількості відомих творів російської та світової літератур і Купрін, і Грицяй полюбили читати Г. Гайне і М. Лермонтова. «Юнака захоплюють образи волелюбних і сміливих людей, створених Пушкіним, Лермонтовим, Беранже і Гайне», – писав А. Волков [3, с. 5]. Особливе захоплення як постатями, так і чудовими картина-

ми природи Кавказу викликав у Грицяя роман «Герой нашого часу» М. Лермонтова [2, с. 10]. Мати Купріна була за національністю татаркою, тому «...сімейні перекази, легенди й міфи, які в дитинстві письменник чув від матері, сформували світоглядну орієнтацію Купріна на східний фольклор», – зазначала М. Яхьяпур [15, с. 56]. У дореволюційний період обидва письменники мали спільну тематику – кохання, життя тварин, цирк. Що стосується Купріна, то це загальновідома інформація [3; 9]. У ранній період творчості Грицяй став автором оповідань «Тільки щастя, що присниться» (кохання), «Котик» (тваринний світ), «Бенгаль і Пері» (циркові коні) [2, с. 52].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській літературі орієнтальний дискурс XIX – початку XX століття досліджувало багато науковців – З. Алієва, В. Веркалець, Т. Мейзерська, Г. Останіна, С. Павличко та інші. Так, Г. Останіна, проаналізувавши розвиток орієнталізму в сучасному літературному процесі, дійшла до висновку, що «український орієнталізм – це «націоналізація», «адаптування», «пересмислення» східних сюжетів, мотивів, образів тощо з метою європеїзувати рідну культуру» [13, с. 76].

Східну тематику у творчості О. Купріна вивчали Я. Іконнікова, О. Карпенко, В. Мірзоева, Н. Мусін, Т. Пчюлкіна, С. Ташликов, Ю. Фатеева, М. Яхьяпур та інші. Дослідниця Т. Кайманова наголошувала, що навіть «...не всі твори письменника виявлені, не всі надруковані, відсутнє повне зібрання творів» [8, с. 5], тому його творчість потребує сучасного дослідження. Науковці Л. Винар і Л. Прима стверджували, що твори Грицяя й донині залишаються не перевиданими, в історії української літератури не згадується про численні оповідання письменника, літературна спадщина

ще не діждалася оцінки літературознавців [2, с. 3, 51; 14, с. 1]. До того ж питання тематичної спорідненості творчості Купріна і Грицяя періоду між двома світовими війнами, які своєю працею зробили важливий внесок у культурно-мистецький простір світової літератури, не піднімалися, у чому й полягає актуальність нашої статті.

Мета розвідки – виявити схожі риси у малій прозі орієнтальної тематики Купріна і Грицяя міжвоєнного двадцятиріччя. Для досягнення мети необхідно виконати наступні **завдання**: визначити головні теми і мотиви, що роблять творчість українського й російського письменників у певному сенсі близькими; висвітлити оригінальність творчої манери авторів.

Виклад основного матеріалу. В еміграції, що розпочалася у 1919 році, Купрін цікавиться східною тематикою, із якою плідно працював у дореволюційний період («Демір-Кая», «Аль-Исса» та інші). Грицяй переїжджає до Відня у 1914 році, де продовжує шкільне навчання і розпочинає суспільну діяльність та серйозну літературну працю. Кожен із письменників згадував про життя в еміграції як про жахливі часи. Л. Винар наводить слова Грицяя із його щоденника 1950 року: «...з якою страшною байдужістю відносились до мене українці, як вони мене виголюдували і тортували своїм скнирством, як ніхто про мене не подбав, як на мене кидали всі можливі клевети, то це і справді чудо, що я, за цих 40 літ самоти, голоду і презирства до мене, зберіг усе-таки той високий престиж моїх праць, що його можу показати людям сьогодні. Ах, та моя страшна самота в 20–30-х літах. Чи не хотів я собі тоді купити пса, щоб мати хоч одну живу, близьку мені істоту в світі?!»¹. Дослідник зауважує, що Грицяй «пристрасно любив звіриний світ – зокрема псів і котів», у його щоденниках багато роздумів «над звірятами» й також тепле співчуття їхньому беззахисному існуванню [2, с. 16, 46]. Купрін також дуже любив тварин, особливо великих собак, про що згадував редактор Ю. Григорков: «Він [Купрін – І. Ж.] подарував мені свою фотографію, на якій тримає за шию великого меделянського пса» [7]. Зберігся й лист Купріна, надрукований у «Новому журналі» 1963 року, про життя в еміграції: «Жилося жахливо круто, так круто, як ніколи. Я не скажу, не смію сказати – гірше, ніж в Совдепії, бо це неможливо порівняти. Там була знищена моя особистість, вона знищена і тут, але там я не визнавав тих, хто знищують, я міг дивитися на них з ненавистю і презирством. Тут же воно мене тисне, пригинає до землі. Там я все-таки стояв міцно на моїй землі. Тут я чужий, з милості, з простягнутою рукою» [7].

Трагічність життя емігранта Грицяй показав і в поезії 1945 року:

Кудюю шлях? За чим, як довго ще?

І дух страждає тугою без краю,

Німа сльоза десь кров'ю протече.

О чужина! О ти безмірна даль... [2, с. 25].

Ймовірно, перебування поза межами батьківщини у складних умовах вимагало від письменників перенесення в інший вимір – казки, мрії, екзотики – звідси

також цікавість обох до східної тематики. Виступаючи на одному зі з'їздів МУРу, Грицяй звернув увагу українських письменників на те, яке значення має для них вивчення іноземних мов, адже це – «найкращий та єдиний шлях пізнати всі літератури світу, не виключаючи й літератур Далекého Сходу» [2, с. 32].

Увага до орієнталістики і дотичних до неї творів виявилася у легендах «Судьба» («Доля»), «Синяя звезда» («Синя зірка»), «Волшебный ковер» («Чарівний килим») Купріна і новелах Грицяя «Про султана та його жінку», «Про Смарагдову Оазу» і «Невольник». Останній згадував, що редактор віденського журналу «Воля» Віктор Піснячевський, де були надруковані твори письменника, визнав їх «як щось цілком нове у нас, а саме – новели філософічного змісту на екзотичнім тлі» [2, с. 52–53]. Новели й легенди Купріна також оригінальні, бо казкова тема є для них сюжетною основою і вони також насичені філософією. Вважаємо, що зауваження Ф. Кулешова стосовно «невідповідності між незначним змістом і немов блискучою обробкою форми» [9, с. 220] творів Купріна 20-х років, є не зовсім коректним. Навпаки, легенди-новели автора, розглянуті у нашій розвідці, є глибоко змістовні. У творах Грицяя і Купріна розглядається схожа тематика: роль мети, влади, волі, виховання, кохання у житті людини.

Тему свободи піднімає новела Грицяя «Невольник» (1920). Герой, звільнившись від рабства і в'язниці, відчуває себе невпевнено, бо лякається свободи, яку отримав, тому повернувся назад, «...у кайдани, до тяжкої праці, під сторожу...» [4, с. 355–356]. Певною мірою можна зіставити з цим твором фантастичне оповідання Купріна з елементами літератури факту «Чарівний килим» (1919), де використовуються деталі орієнталізму. Хлопчик – головний герой твору – не звертав уваги на килим, поки не потоваришував із професором. Той зацікавив його незвичайністю речі: «Це чудово старий і, безсумнівно, рідкісний за красою екземпляр <...> Ага! Тут ще є щось на зразок марки чи ні <...> Зачекайте-но ... Якийсь птах летить, не те орел, не те шуліка. <...> Ще нижче літери ... Уявіть собі, арабські літери! <...> Я можу прочитати ясно тільки одне слово. Воно вимовляється по-арабськи – «тар» або «тара», що в перекладі означає – лечу, летіти... Дивовижний килим...» [10, с. 257]. Героєм виявився в подальшому піонер авіації Сантос Дюмон, який у творі завдяки своїй мрії отримав свободу і радість від польоту на килимі: «Вище! Ще вище!» – говорив хлопчик, віддаючись захватом швидкого польоту. Сонце, приховане раніше громадами гір, радісно кинуло в обличчя Дюмонові свої золоті, усміхнені, лагідні стріли <...> вгорі світло-блакитне небо, внизу – чорно-синій океан, а посередині – між ними – зачарований, сп'янілий буйним веселим вітром хлопчик. Навіть і його не було, тобто не було його тіла, а була тільки душа, охоплена мовчазним і блаженним захопленням, воістину неземним захопленням, тому що ні на одній мові ніколи не знайдеться слів для того, щоб його передати» [10, с. 261]. Схоже почуття відчув і невольник, опинившись на свободі: «...Усе там – на вільному світі бентежило мене: і ясність дня, і зелінь левад, і велич ліса, і вер-

¹ Орфографія творів О. Грицяя збережена.

ховини гір, і безкрай неба. Я не в силі був дивитися на це <...> І я жахнувся перед могутнім лісом, і велетенськими верховинами, і перед яскраво палаючим сонцем, і тривога як смерть обгорнула мене, коли подумав <...> і ти все будеш їх володарем і такий могутній <...> Де ж у мене зневоленого така сила...» [4, с. 355]. Натомість Дюмон, «політавши» на чарівному килимі у мріях, вже назавжди став володарем свободи – неба: «Перший справжній політ, ми думаємо, зробив <...> Сантос Дюмон, який накреслив на своєму аероплані «Demoiselle» витончену вісімку між двома паризькими вершинами – баштою Ейфеля і Собором Паризької богоматері» [10, с. 262]. Отже, Грицай полемізує з Купріним, що людина, яка виросла у неволі, не завжди може впоратися зі свободою, на чому зауважує Учитель: «...воля – це не хід лебедя по спокійному морю, <...> а – керма. Важка, небезпечна, глибоко відповідальна керма. Кермувати мусить учить той, хто хоче вільним бути» [4, с. 356].

Інша тематика розглядається в новелі Грицяя «Про султана та його жінку» (1920), насиченій яскравою символікою Індії, а також у легенді Купріна «Синя зірка» (1927), герої якої живуть із давніх-давен на високому плоскогір'ї у віддаленні від усього світу. Якщо Грицай за основу твору бере кохання султана до своєї жінки, яке переважає ціну життя, то Купрін змальовує принцесу, поганеньку за зовнішністю, але з добрим щирим серцем. Султан у творі Грицяя втрачає кохану, але продовжує її любити. Натомість принцеса Ерна із легенди Купріна, яка вже й не сподівалася отримати щастя через свою некрасивість, врешті-решт знаходить своє кохання – вона у прямому й переносному смислі рятує чужоземця із прірви. Провідна думка письменників щодо кохання співпадає: справжнє почуття проходить крізь серце людини, зовнішність тут має опосередковане значення. Обидві героїні були наділені найкращими чеснотами – щирі, добрі, лагідні. Султан так кохає свою дружину, яка стоїть на порозі смерті, що навіть не помічає «чорніючих тіней в кутках очей Арчімандри» [6, с. 458]. У творі Купріна врятованому чужоземцеві Ерна здається «ангелом», «феєю» або «язичеською богинею». Вона й справді лише для свого принца хоче бути найкрасивішою. І отримує відповідь: «Ти чудова!» [11, с. 35, 38]. Словами мудрого напису Купрін висловлює ставлення до краси й кохання: «Чоловіки моєї країни розумні, вірні й працюючі; жінки – чесні, добрі й тямуці. Але – прости їм бог – і ті й інші потворні» [11, с. 39]. Нам здається, що письменники полемізують із загальноприйнятими нормами: Купрін – стосовно думки, що усі принцеси – красуні (хоча після весілля Ерні із принцом так і сталося: її визнали першою красунею на всій землі (!). Грицай взагалі у новелі виступає проти законів Ману, які дозволяли чоловікам мати кількох жінок. Його герой, Рамзарес, любив свою дружину так сильно, що вона була у нього єдиною. Крім того, як у стародавні часи, так і зараз, в Індії існують звичаї, коли жінка мусить зробити самоспалення на могилі чоловіка, який помер. Грицай, навпаки, показує, як султан не може пережити розлуки з померлою дружиною, тому сам вирішує піти з життя. Дотичними є й теми народу і влади. Про гар-

монійне життя під владою щасливого й мудрого державця мріяв Купрін. Грицай вважав, що «немає в світі святішого за Любов, і щасливі є ті, кому дано жити для Любові і Любові жертвувати» [6, с. 466]. Коли Рамзарес зрозумів, що дружина для нього виявилася дорожчою за народ і державу і що не зможе жити за законами святих книг Упадішад («милою богам є жертва царів за їх люд та державу»), він вчинив чесно стосовно держави. До того ж залишив послання іншим правителям: «О, не ведіть війни і не убивайте себе <...> наче одна одинока хвиля у безкінечному морю Нірвани минеться вам це життя, і жаль стане вам днів, змарнованих на війну і ненависть, і горе вам буде, що ви не любили і не жертвували вашого останнього за Любов» [6, с. 465–466].

Мрія про досягнення мети втілюється у новелі Грицяя «Про Смарагдову Оазу» (1920). Здавалося б, дорога, в яку відправляється Ассан, це – шлях у безодню. Його неодноразово попереджають, говорять, що ніхто звідти не повертався живим. Але він зміг досягти своєї мети. Сповнений величезної віри, пам'ятаючи заповіт батьків, бо «...тільки тою Віруючою Тугою ведений, поконав сто мук і сто смертей» [5, с. 129, 138]. Думки про безбідне життя володіють і купцем з новели Купріна «Доля» (1923). Тривалий час усе було у нього добре: «шлях їх пролягав під щасливою зіркою», але мудрий чоловік вирішив, що так не буде завжди. Тому відправив сина додому, а сам пішов іншим шляхом. Коли ж нарешті через багато років батько, який весь час бідував, повернувся додому, то побачив картину щасливого життя свого сина і зрозумів, що вчинив правильно. Пояснення свого вчинку («я боявся заздощів долі») він підкріпив мудрою сентенцією: «Під час грози лише дурень шукає притулок під деревом, яке притягує блискавку» [12, с. 434]. У новелі Грицяя також є маркер того, яким чином досяг мети герой: «...ласка судьби була з ним» [5, с. 133]. Отже, мрія батька про щастя сина і мрія Ассана про Смарагдову Оазу збуваються завдяки мудрості першого і наполегливості другого, а також волі богів або Долі.

Серед символів і мотивів, що використовують письменники (сонце, килим, казкові країни, самотність, вічне повернення тощо), провідне місце займає мотив дороги. Особливе значення має він у творах «Доля» і «Про Смарагдову Оазу». Складний шлях Ассана через простори Великої Пустелі супроводжується значними випробуваннями – «страшні піски», голод, спрага, боротьба із кам'яними скелями, спекою. Батько й син із легенди Купріна хоча й подорожують безперешкодно, однак все ж таки не уникають зустрічі з розбійниками у заїжджому дворі, після чого шляхи їх розходяться. Цікава деталь – необхідність дивитися лише вперед як символ безперешкодного щастя. Ассан, хоча й хотів оглянутися, все ж не робив цього. І в легенді Купріна батько радить синові: «Поки не доїдеш до першого поселення, не смій оглядатися назад» [5, с. 133; 12, с. 430]. Часто завдяки мотиву дороги письменники передають колорит Сходу, використовуючи екзотизми, наприклад: караван, арабський джин, візерунок арабських літер, астрономи, лотоси, арфа, гімалайські ліси, золоті сандалії

тощо. Твори Грицяя і Купріна містять схожу проблематику, одна з них – стосунки батьків і дітей. У «Долі» Купріна син слухає батька, безмовно слухає накази і не задає зайвих запитань: «Ні про що не питаю, зробив, як було наказано» [12, с. 428]. Ассан у новелі Грицяя пояснює свій шлях до Оази так: «Повелів мені це заповіт батьків моїх» [5, с. 129].

Письменників турбували питання майбутнього своїх країн. І якщо у творах Купріна більше уваги приділено вихованню дітей, то Грицяя придає значення суспільним питанням. Зазвичай діти у легендах російського автора отримують правильне виховання. Відчувається глибока повага до батьків, які не шкодували зусиль, щоб дати своїм нащадкам гарну освіту і зробити з них всебічно розвинених особистостей. Так, у легенді «Синя зірка» принцеса Ерна у 15 років гарно вишивала, грала на арфі, лікувала людей, «у киданні м'яча не мала суперників і ходила по гірським обривам, як дика коза» [11, с. 30]. Дюмон з оповідання «Чарівний килим» відрізнявся блискучими здібностями, мав живий характер, плавав з невтомністю індіанця, спритно керував парусом, їздив верхи, безтрепетно забирався нагору, ходив по гірських стежках [10]. Така турбота письменника про комплексне виховання дитини, ймовірно, небезпідставна, адже Купрін сподівався, що в цьому – запорука майбутнього людства.

Роздуми про Віру («Про Смарагдову Оазу»), Любков («Про султана та його жінку») та Свободу («Невольник») як про головні чесноти, без яких неможливо здобути перемогу в боротьбі за незалежність держави, спонукали письменника до написання таких оригінальних творів. Деякі поради він вкладає в уста Учителя: «А коли вернеш до своїх земляків, то скажи

їм, щоб вони за волю боролися не тільки з тим ворогом, який з оружжям в руці нападе на ваш край, а передусім з тими кайданами, що їм готувить темрява їх душ» [4, с. 357]. «Той з потомків прогнаних володарів Оази, хто так як я перейде огонь великої боротьби і стане шукати вітчизни своєї і вертатись до неї незбагненими ще досіль ніким з людей просторами Великої Пустині, ведений тільки голосом Вірующої Туги, – і не злякається жадних мук, та незгараючим огнем великого зусилля ніби мечем добуватиме собі шляху, – цей, як сповіщає заповіт, буде перший, що знову побачить заляту Оазу <...> і буде день стрічі їх з ним днем визволення і злуки їх зі світом сонця і живих людей...» – ці слова Ассана можна вважати духовним заповітом автора своїм співвітчизникам [5, с. 133].

Висновки та перспективи. Твори Купріна і Грицяя періоду міжвоєнного двадцятиліття написані в оригінальній формі. Це легенди і новели філософського змісту на екзотичному тлі, сповнені виховного та суспільного змісту. Авторі піднімали однакові теми (свобода, влада, мета, кохання, виховання), використовували схожі мотиви (дорога), проблематику (батьки й діти), мовні засоби. Орієнтальне спрямування малої прози О. Купріна і О. Грицяя характеризується своєрідною образністю, насиченістю яскравими сюжетами, екзотичністю мислення, що дає можливість говорити про важливий внесок письменників у культурно-мистецький простір світової літератури. У перспективі необхідне подальше вивчення спорідненості творчості українських та російських письменників міжвоєнного двадцятиліття як у питаннях орієнталістики, так і в інших літературознавчих дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Будний В. Порівняльне літературознавство : Підручник / В. Будний, М. Ільницький. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
2. Винар Л. Остап Грицяй. Життя і творчість / Любомир Винар – Клівленд : Накладом Української Академії Громади «Зарево», 1960. – 92 с.
3. Волков А. А. Творчество А. И. Куприна / А. А. Волков. – М. : Худож. литература, 1981. – 360 с.
4. Грицяй О. Невольник / Остап Грицяй. – Воля. – Відень. – 1920. – Т. 1. Ч. 8. – С. 352–357.
5. Грицяй О. Про Смарагдову Оазу / Остап Грицяй. – Воля. – Відень. – 1920. – Т. 3. Ч. 4. – С. 129–138.
6. Грицяй О. Про султана та його жінку / Остап Грицяй. – Воля. – Відень. – 1920. – Т. 1. Ч. 10. – С. 457–466.
7. Дальние берега : Портреты писателей эмиграции. – М. : Республика, 1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://az.lib.ru/k/kuprin_a_i/text_1580-1.shtml.
8. Кайманова Т. Неизвестный Куприн / Т. Кайманова // Пестрая книга. Несобранное и забытое. – Пенза, 2015. – С. 3–20.
9. Кулешов Ф. И. Творческий путь А. И. Куприна 1907–1938 / Ф. И. Кулешов. – Минск, 1987. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kuprin.velchel.ru/?cnt=17&sub=2&page=15>.
10. Куприн А.И. Волшебный ковер / А. И. Куприн. Собр. соч. в 9 т. – Т. 7. – М. : Худож. лит., 1972. – С. 252–262.
11. Куприн А. И. Синя звезда / А. И. Куприн. Собр. соч. в 5 т. – Т. 5. – М. : Правда, 1982. – С. 25–39.
12. Куприн А. И. Судьба / А. И. Куприн. Собр. соч. в 5 т. – Т. 4. – М. : Правда, 1982. – С. 428–434.
13. Останіна Г. Г. Орієнталізм у сучасному літературному процесі / Г. Г. Останіна // Наукові праці. Літературознавство. – 2012. – Вип. 188. – Том 200. – С. 73–76.
14. Прима Л. О. Остап Грицяй – письменник, літературний критик, перекладач : автореф. дис. ... кандид. філол. наук : 10.01.01 / Л. О. Прима. – Львів, 2000. – 22 с.
15. Яхьяпур М. Тень Востока на жизни и творчестве А. И. Куприна / Марзие Яхьяпур // Исследовательский журнал русского языка и литературы. – 2013. – № 1. – С. 49–58.

И. Р. Жиленко,

докторант кафедри германських мов і зарубіжної літератури
Каменець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
г. Каменець-Подільський, Україна

**ОСТАП ГРИЦАЙ И АЛЕКСАНДР КУПРИН: ОРИЕНТАЛЬНЫЙ ДИСКУРС
В МАЛОЙ ПРОЗЕ МЕЖВОЕННОГО ДВАДЦАТИЛЕТИЯ**

В статье исследуется малая проза украинской и русской литературы периода эмиграции межвоенного двадцатилетия на примере творчества А. Грицай и А. Куприна. Их произведения ориентальной тематики написаны в оригинальной форме, содержат философские мысли общечеловеческого значения. Освещается неординарность их творческой манеры. Отмечается родство легенд и новелл писателей, которое заключается в тематическом единстве: свобода, власть, цель, воспитание, любовь; общих мотивах, символах, проблематике. Благодаря сравнительному анализу произведений ориентальной тематики сделаны выводы, что писатели внесли важный вклад в культурно-художественное пространство мировой литературы.

Ключевые слова: малая проза; новелла; легенда; ориентализм; символика; мотив; проблематика.

I. R. Zhylenko,

Candidate for a Doctors' Degree,
Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilsky, Ukraine

**OSTAP GRITSAJ AND ALEXANDER KUPRIN: ORIENTAL DISCOURSE
IN THE SMALL PROSE OF THE INTERWAR PERIOD IN THE 1920ies**

The present article deals with the prose of Ukrainian and Russian exile literature during the twenty-years of the interwar period on the example of works of O. Gritsaj («On the Sultan and his wife», «On the Emerald Oasis», «Slave») and A. Kuprin («Blue Star», «Magical Carpet», «Destiny»). Particular attention to the East in the writers' creative work is explained by objective laws of the literary process in the context of philosophical quests of the era. Short stories and legends of Kuprin and Gritsaj display multiple similar traits due to their strong influence by the East, these traits are being identified in the present article. For this purpose similar themes and motifs in the works of Kuprin and Gritsaj have been analyzed and the originality of the creative work of the writers has been highlighted. The conclusions are based on a comparative analysis and Oriental themes of Kuprin and Gritsaj. The short fiction works were written in the original form. These are legends and fantastic stories with philosophical content and exotic background. The authors raised the same topics (freedom, power, love, aim), have used similar motifs (road, beauty), problematical topics (freedom and slavery, parents and children), language tools. This article is the first to compare creative work of Kuprin and Gritsaj from the perspective of Oriental themes. The research results can be used by students and researchers for studying Comparative Literature, Ukrainian and Russian literature. Oriental directing of the short fiction of A. Kuprin and A. Gritsaj is characterized by a peculiar vividness, saturation with vivid scenes, exotic, particular way of thinking that enables us to affirm an important contribution of writers to the cultural space of the world literature.

Key words: small prose; novel; legend; Orientalism; symbolics; motif; problematics; exotism.

© Жиленко І. Р., 2017

Дата надходження статті до редколегії 24.04.17